

A fölkelés elfojtása után alakult új miniszteriumban Beust a külügyi mellett még a cultus tárcaját is átvette. Ezután sokat fáradozott a németországi nagy kérdés megoldásán, de számos terve és kísérletei közül (Dreikönigbündnis, Vierkönigbündnis stb.) egyik sem sikerült, sőt többnyire halva született. Számos összeütközése volt a drezdai országgyűléssel is, melyet több ízben fel kellett oszlatnia. Neki tulajdonították Szászországban a kormány minden nemű reactionarius irányu rendeletét, melyek által az 1848-i év számos szabadelvű vívmánya eltöröltetett, a régi rendkülönbségek ismét helyreállítottak, a sajtó, egyesületi ügy, a községek autonómiaja stb. szigorú rendszer alá vonattak. Belügyi működésének ezen irányja mellett éles bírálatok tárgya volt külügyi politikája is, melynek fő jellemvonása az volt, hogy szorososan csatlakozott Ausztria politikájához; ily szellemű volt kereskedelmi politikája is s általában azzal valódotatott, hogy az európai kormányok között solidaritást ohaajt létrehozni a szabad elvű mozgalmak megátalására.

Magyarországban b. Beust nevét 1860-ban kezdték sürin emlegetni, midőn a külföldön tartózkodott magyar menekült gr. Teleki Lászlót, egy drezdai látogatása alkalmával elfogatta és az ausztriai rendőrségnek kiszolgáltatta. Ez akkoriban nagy feltűnést okozott tény titkos rugói és indokai mai napig sincsenek nyilvánosságra hozva.

Azon újabb nemzeti törekvések irányában, melyek Németországban 1859 óta, Poroszországra támaszkodva, oly hatalmasan nyilatkoztak, Beust eleinte jó darabig gátolólág járt el. De később látván, hogy e mozgalom már sokkal hatalmasabb, semhogy akár ignorálni, akár egyszerű ellentállással ártalmatlanná tenni lehessen: eszélyesebbnek tartotta, bizonyos fokig ezen mozgalomhoz csatlakozni s nem sodortatni általa, hanem, ha lehet, vezetni. A német „Nationalverein“ férfiai mellett ő is hangosan hirdeté a német szövetségi ügyek reformjának szükségét s némi mértékletes javaslatokról is kezdett beszélni; a sajtó korlátait kiterjeszté s általában nyilvános beszédeiben, melyeket az utóbbi években tartott, a szabadelvű nemzeti eszméknek már némi jogosultságot is elismeré.

Sőt bekövetkezett azon idő is, midőn b. Beust valódi tekintélyre és némi népszerűsége is emelkedett. Ez az utóbbi schleswig-holsteini hadjárat elején volt, midőn az e tárgyban tartott londoni konferencián Ausztria és Poroszország mellett először jutott önálló szerep és képviseltetés a német Bundnak is, és ezen állásra b. Beust választott meg, hol erőlyesen küzdött Schleswig-Holstein felosztása ellen s a népeknek önorsok feletti szabad rendelkezési jogát védelmezé. A mint tudjuk, e részbeni fáradozását siker nem koronázta.

A jelen évi porosz-osztrák hadjárat kimenetele eldöntő hatása volt báró Beust politikai pályájára néve is. Politikájának szeleme már régen erős szálka volt a porosz kormány szemében, melynek céljait oly gyakran meghiusitá; de tetőpontját érte e gyűlölet Szászországnak Beust által intézett azon magatartása után, mely Ausztria hű szövetségét a kitört háboruban Poroszország nyílt ellenségévé tevé. A többi tudvalevő. A porosz sereg elfoglalta Szászországot s a győzelem t. l. s bevégezése után a porosz király önkényesen diktálta a békepontokat, melyeknek egyik elseje az volt, hogy báró Beust a szász királyság államszolgálatából végkép elbocsátassék. A szász király fájdalmas szívvel s kedvencz minisztere nagy tehetségének, roppant szorgalmá-

nak és hűségének teljes elismerése mellett, aláírta a béke ezen feltételét is.

Ekkor báró Beust állandóan Ausztriába kebelezte magát, hol államférfiai tehetségének csakhamar a legterjedtebb hatáskör nyílt, a midőn f. é. okt. 30-án Ausztria külügyi tárcaját átvéve s nov. 13-án egyszersmind a császári ház miniszterévé nevezte-tett ki.

Három éj.

I.

Fönn a csarnok zeng vigalomtól,
Búra-bajra senki sem gondol.
A néma völgynek alvó csendét
Zugó zenével szétbentették.

Boltives ablakon keresztül
Ezernyi csillár lángja rezdül.
Vén csarnok ódon oszlopára
Hull a szilaj tánczólk árnya.

Határtalan a várur kedve,
Foly óreg bor bódító nedve;
Lánya, az ország tündérszépe,
Jeggyürit most kapott cserébe.

Pedig a lány halkan suhant ki
S virágos kert illatos hanti
Lehulló könyvét szívták kéjjel,
Busan nézte a holdas éjjel.

Fekete fűrtet kibontván
Fehér borult jázmin lombján,
Mint virágok éji tündére
Hullt a virágbokor ölére.

Zajgó szívén egy kép lebbent föl,
Csak tünemény, futó árny, melytől
Mégfogott szive nem menekszik,
— Gyűrűje kis kezében fekszik.

Előtte egy patak hulláma,
Jeggyürité a vízbe hányja;
A hab esaitan, ő összerézzen...
— Im elébe egy ifju lebben.

Fehér lován tajték fehérik,
Sötét szemén baljósát rémlik.
A lányhoz lép elfojtott hanggal,
Szerelmet suttag vad rohammal.

„Mióta ott a rengetegben
Rád egy tekintetet vetett-em,
Lelkemben láng, bős rombolás dul,
A balszam átok, méreg másdul.

Itt élsz örök bilincse verve?
Nem bánt örült lelkem keserve?
Szived lassan lesz szeretörve,
Jer, jer velem örök gyönyörre!”

A ló futása föl-földobban,
A hold elbukik jobban-jobban.
Lányt, ifjut elföd erdők árnya...
— A kastély a bolondját járja.

II.

Elrejtve rengeteg mélyére,
Sziklatotón, szirtektől védve
Fekszik az ifju rablóvára;
Ajtó, kapu örökké zárva.

A hölgy mámortól itasulva,
Szerelmes ifjához b. rulva,
A szenvedély üdvét susogja,
Mint a boldogság örök foglya.

„Bár oly baljós termed zord boltja,
Ugy áthat ajkad fered csókja;
Bár férfi szolgád mind oly rémes,
Varázs hangod oly lágy, oly édes.

Oh, de ne távozz soha t. lem,
Ne hagyd, hogyan én szívem megöljem
Izgalmas buval, aggalommal;
— Ne menj, ne menj, vagy jój azonnal!

A mindenséget kiseredtem
Szerelmedért, én mindenségem;
Ha elhagy-z, ha el akarsz menni, —
Mi vagyok én? árny, halott, semmi!”

„...Ne félj, ne félj, szelid galambom,
Te vagy minden örömem, s gondom.
Tied lesz minden — minden óram,
Szerelmes szavad gyönyört szór rám.

Életünk majd más lesz egészen,
Zord váramat derültté tézsem;
Az asszony nép, vigan zajongva
Költözöködik mennyországomba.”

Oly rövid volt e boldog éjjel: —
Ábránd, vegyülve égi kéjjel,
Vágy, vak reménylét elragadva,
Mámor, melynek nincs gondolajta.

III.

A várnak népe — mind a hány van, —
Ádáz arczal, zord kacagásban,
Földalatti, titkos övényen,
Asszonyt s kincset rabolni mégyen.

Borzasztó az ifju hölgy álma;
Im fölriad, sikolt, vad lárma
Támad a viszhanzós teremben,
Mégfagy a vér lazas ereiben.

Künn tornyosul a barna felleg,
A fák sötétlő lombja mellett
Ljett villám száguld reszketve,
A tájakra fehér fényt vetve.

Hol az ég boltja legsötétebb,
A felhők ott vad lángban égnék,
Dübörgő dörgés hóg üvöltve,
Tán végítélet jött a földre!

Majd a villám, mint égő sátán
A száguldó zivatar hátán
Nyargal szirtre, bérzre és völgyre,
Lángot szór a szédültött tölgyre.

Felhő szakad, a tó lesz tenger,
Nyugpontot nem talál az ember,
Égen-földön s a lég határán: —
Elűnt a vész üvöltő szárnyán.

A hölgy örült láztól reszketve,
Néz a háborgó természetbe;
E dult világ zürzavarában
Egy eszme két dultabb agyában.

Átfut sok kongó, üres termet;
Nincs egy férfi vagy bár egy gyermek!
Növekszik szörnyű ijedelme...
Hirtelen az udvaron terme.

Nyergelt lovát féken ragadja,
Kert ajtón át, vadul szaladva
Bevág az éj bős viharába,
Szikrát hány a rémült ló lába.

Dagadt hullámon, égő erdőn,
Üzö villámon, hulló felhőn,
Mennydörgéstől megráztott légen
Át, — rohannak már régen-régen.

A hölgynek agya egyre kabul,
Lelke az örök éjszakából
Alig-alig villan, fel néha.
— Pedig már itt apja kastélya.

A hölgy bontott fűrtökkel, halva,
A ló, a kapu elé hullva,
Mégzúnt a vész, két nap világa...
— Könyekbe fult az apa átka.

Ziláhy Imre.

Három nép egy megyében.

Bácskai néprajz.

Irta **RÓNAI SÁNDOR.**

„Egy nép sem jó,
Es egy sem rossz.”
Régi közmondás.

I.

Mindegyik nép jellemére hozzávetőleg az égalj s a földterület sajátágaiból szokás következtetni, a hol az ősidők óta birja lakhelyét. Mennyire alapul igazságon e párhuzam, kiténik azon befolyásból, melyet a kültermeszet minden előlénnyre gyakorol. Az angol flegmatikus modora, az orosz nehézsége, az olasz vagy spanyolnak heve: e nemzetek földtani fekvéséből s tegyük hozzá, életmódjából, eléggé meg van magyarázva.

Néhány év előtt egy híres természettudós plane azon tragikomikus véleményt fejez ki, hogy ha a spanyol étkeiben kevesebb borsot s a magyar, horrendum dictu! kevesebb paprikát használna, e két nemzet

tetésében néhány véres lappal kevesebb volna.

Nem írjuk alá a legújabb tudomány ily tréfában végződő állításait, nem bírva különben sem a lelki életet, sem az akarat szabad működését ennyire félreismerni, habár a légkör, az életmód, a sík vagy bérzes haza befolyá a népek jellemképzésére bizonyos fokig dönthetetlen maradand.

Más föltételek is vannak azonban, melyek nép és nép között különbséget alkotnak. Ilyenek a nyelv s a vele járó sajátos gondolkodásmódor a történeti mult, a családi élet hagyományos szokásai s a külső típus; mindezek összevéve valamely népek elváló race = faj jellegét kölcsönöznek. S e jelleg megváltoztatott természeti viszonyok közt is meg szokott maadni. Emlékeztetnem idő óta egy földterületen, egymás közelében lakó népek fajuknak sajátágait híven megőrizték s az ezekhez való ragaszkodás eredménye épen, hogy ugyanazon körülmények között az egyik fogy és silyed, a másik terjed és emelkedik.

Ha érdekes egyes emberek jellemvonásait egymással összehasonlítani, sokkal tanulságosabb az egész nemzetekre néve, hol a szembesítés mindig okulás rejt magában. Sokat irtak már rólunk hazai írók és külföldi utazók, szokás szer nt fellángoló noszerellemmel vagy szelleműs föllületeséggel, lyrikus és pikant hangon — nem ritkán a hűség rovására. Nem lehet törekvésem e néhány sorban, sem ezekkel szememben versenyezni, sem azokat felülmúlni hazaszereteten.

A jelen rajz művészi része kifogás alá jöhet, de a vonások hűségét senki sem fogja tagadni. Hisz nem regényes eszményítésben, hanem-tárgyhó leírásokban olvassuk a mindennapi élet eseményeit legzsvisebben, valamint önmagunkat is, ha máskülönbön elkényeztetve nem vagyunk, örömet látjuk tükörben vagy — photographiában. Mindkettő mód távol esik a művésztől, de mindkettő legméltóbb a valósághoz.

Mi e leírás célja? irányzatot értve, valóban — semmi. E rajz célja: a rajz maga — sine ira et studio. Minden mellékgondolatot, mely e leírás céljától fölhozható lenne, eleve vissza kell utatnunk.

Ohajtánám egyszerűen leírni Bács megye népeit, fény- és árnyoldalaikkal — ugy a mint vannak. Mennyire illenek a mondanók más vidéken ugyane népekre, nem kereselem. E megye szerencsés természeti helyzeténél fogva lakói egyenlően részesítvén áldásaiban, a fenálló különbségek itt szembe-ötöbbl alakot öltenek.

Bácskát három nemzetiség lakja, a magyar, német és a szláv, s ez utóbbi: szerb, bunyevác, sokacz, rusznyák, tót mellékfajokkal. Legyünk udvariasak s legyen a szerb az elsőség.

II.

Mint minden harcziás nép, ugy a szerb is őseinek hőstetteire szeret visszatekinteni s elmerengve a multdicsőségének, festi magát a jövődó álmait. A szerb nemzeti létnek fényosillaga Rigómező síkjain hunyt el, s azóta e nép, mint az oldott kéve, egy-séges állami élet nélkül, zülledt szét mindenfelé, sok szenvedésteli század óta várva sorsának jobbra fordultát.

Azt mondják, a mely nemzet büszke multjára s életerejének érzetében van, annak csillaga később-korább, de ismét tündökölni fog. S ezen életerő nem mindig annak szá-mától, hanem legtöbb esetben a nemzeti büszkeség, a nemes dacz, erkölcsi szívósság s a szabadsági vágy kisebb-nagyobb fokától van föltételezve.

A mely nemzet magáról öntudattal nem bír, naggyá soha sem lehet az.

Ezen öntudat a szerb népnél nem hiányzik.

Sokszor mondják a magyarról, hogy a birodalom többi népeihez viszonyítva kevés s számáraöz képest mégis nyughatatlan és követelő. Mi viszont a szerbek követeléseit sokaljuk, tekintve csekély számukat hazánkban. Bármint legyen is a dolog: a mi a magyar a birodalomban, az a szerb Magyarországon: a politikai kovász s a nemzeti-ségi igények kielégítésére néve a legszigorubb ellenőrizet.

Számánál fogva legkevésbébe sem volna jogosítva, e megye területét, hol az összes lakósságnak csak egy töredékét képezi, politikai kívánataiba belefoglalni, de ilyesmi soha sem szokott tekintetbe jönni oly népnél, melynek megvannak a maga vezéreszméi, a mik után indul.

Politikai nagykorúságra néve hazánkban a magyarhoz a szerb áll legközelebb. Szabadelvű demokratikus nemzet, a szó igazi értelmében; aristokrátiája nincsen s azért neki s minden délszláv népek oly jövőt jósolhatunk, a minővel birnak Észak-Amerika szabad népei.

E népek erkölcsi nincsenek, de nemzeti éreneyi nagyok: méltók a követésre. Ha tekintem a páratlan összetartást, melyet mindenkor kifejít, hol nemzeti ügye forog kérdés n, a pártolást fejlődő irdalmai és színészete érdekében s a soha sem csüggedő bizalmat jövődó jobb sorsa iránt, ugy önként meghajlok e nép előtt.

Igaz, hogy a szerb köznép reményeit a jövőre néve kommunisztikus és kalandos természetűeknek lehetne nevezni. Elég alkalom volt már a szerb paraszt gondolkodásmódorát megismerni, ki ha átalakító események reményében van, mindig a szomszéd-ban izzadó német vagy bunyevác gazdaságát szokta magának kiszemelni — pénz és fáradság nélkül. Ugy hiszi, hogy egy szép reggelen nemcsak a politikai felsőbbség, hanem a birtok is mind övé leend. Hogy ily nézettel bír a boldog jövőről, melyben képelete szerint az orosz fog szerepelni messiásként, nyilvánvaló, de természetes.

E dolog nélkül való meggzagodási vágy e népek a munka iránti ellenszenvvel lélektani atyafiságban áll.

A szerb sokkal kényelmesebb, hogysen szorgalmas földmives vagy iparos lehetne. Nyáron, legnagyobb dologidőben szerb faluban gyakran látni erőtélyes férfiakat a ház előtt ülve egy csoportban pipázni és „beszélgetni”, míg a legközelebbi német helységben tánegy lelket sem lehetne találni az utcán vesztegelve. Valahányszor ily veszteg csoportot láttam, mindig egy barátságatlan gondolat szállt meg: vajjon miről is beszélgethetnek ilyenkor?

A szerb inkább nélkülöz, mint dolgozik s inkább lop mint koldul s e jellemvonása közös a magyarral. Van ebben valami büszke, valami költői, de ilyen poézissal ma már meg nem élhetünk.

Egyben a szerb kitünő, értem a kereskedési szellemet. Hanyag földmives, gyaroló mesterember, de jeles kereskedő. Közmondás szerint egy szerbből két zsidót csinálhatsz. Hol szerb kereskedők vannak, zsidó nem sürin üti föl sátorát. A szerb mint kereskedő számító, pontos s takarékos, a fukarságig.

Családi elete patriarchális. A földmives nős fiaival egyházban lakik, külön gazdaságot nem bír rájuk, mi a küllőben is csekély szorgalmat és gyarapítást ösztönt még inkább csökkenti. Olykor 2—3 család lakik egy házban, közösenélve a családfő birtoká-

ból. A fiatalabbak a birkát őrzik, mely a szerb gazdaságában nélkülözhetlen jövedelmi forrás.

Háza kicsiny, igénytelen. Egyszerű disztelen szoba, mely rideg benyomást tesz az idegenre. Nyoszolyától és nappali ülőléllyel egyformán szolgál négy földre áótt czévek, rajta néhány gyalulatlan deszka, egy pár támla nélküli falocza, festetlen asztal, szövöszék s a falakon keleti izlésű üvegképek, képezik a szoba stereotyp butorzatát. Padolatig erő dunnás ágat itt ritkán találunk, az ágynemű a szoba sarkába van helyezve, honnan mindegyik a magáét estende elő-hozza.

Künn az udvaron, földbirtok szerint, egy vagy két, száura helyezett nádfedélű hambár, mely a tűz esélyeit leszámítva, a cseréptető padlánál s a dohos veremnél mindenestre egészségesebb gabnatár. Hátrafelé a széri, hol a szalmakazal és kupba rakott kukoricaszár zárja el a kilátást a hátsó szomszéd udvarától.

Fölismerhető a szerb háza arról, hogy nincs kiépitve az utcára s az utcavonalt sajátképen a kerítés képezi. A ház eleje gyakran szőlővenyigével van beültetve.

Földművelési és házi eszközei tökéletlenek, jobbára maga készíti. Lová kicsiny, de jó futó; meg szokta érezni urának jó vagy rossz kedvét s a saraglyán ülő kocsinak egy ökölfenyegése vagy ismételt lábhegyngatása elégséges, hogy rögtön futásnak iramodjék. A hetivásárról, lakodalomról haza hajtó szerb mindig jó genre-kép s a mellette elkocozó német nem is mulasztja el, hogy magában küss meg ne mosolyogja. Különb-ben a szerb jó fuvaros is; lovait nem imádja mint a német, azonfölmül emberségtudó s ez kocsinál mond valót.

Megszokott eledelai a szerbnek: sajt, turó, bab, tojás, hagyma; kedvencz itala, mint minden szláv népek, a pálinka.

A szerb nép nagy mértékben vendégszerető, némely ünnepein vendégét a legszive-sebb fogadtatásban részesíti. Nagy előszere-ttel bír a költészet iránt, dalainak száma igen nagy, miknek dallama monoton s job-bára busongó, mint tartalmuk is. A szerb zene még bölcséjében fekszik. Kedvencz hangszerök a tambura s a duda, ideges vagy zeneérzékkel bíró fölnek, a zengés nélküli czinczogs s egyhangú dörmögés, mekegés, valóban kétségbejítő. A szerb nép szeret olvasni, mohón kap azon történeteket, melyek multjának meghatóbb katasztropháiról szólnak.

Testalkatára néve a szerb kifejelett hajlékony terméti. A férfiak öltözte cifrára varrt szürnadrag, báránnybör ködmön, vállba vetett vitézkötéssel; városban csizmába huzott posztó nadragot s kabátformára készült dolmányt viselnek — zsinór nélkül. A bajsuzsal összenövesztett barköröl s a kézben elmaradhatlan bunkóbotról hamar ráismerni a szerbre egyéb fajrokonai között.

Minden Bácskában lakó szláv típus közt a szerb nő legszebb. Karsu termet, rendez vonások, kiválóan szép szemek. Meny-nyre szenvednek e természeti előnyök egy rossz szokás befolyása alatt, első tekintetre föltünik. Legyen a szerb leány bármily szép: a kendőzés reá néve nélkülözhetlen szépitő szer. Nem vonzó látvány egy csoport parasztleány — vasárnapi arczal, melyre a fehéritő, pirosított izetlen vastagsággal van felmázolva. Táncz után, ha a fatalis iz-zadság magával vitte a festéket, kéznél van tükör és kendősark, a kelletlen hiányt coram populo helyreigazítani. E szokás következménye, hogy a szerb nő hamar öregszik, harminczas éveiben fájos szemű, ránczos arczu vén asszony.

HIRDETÉSEK.

WALSÉR FERENCZ

harangöntő,
nagykereszt-utca 3-dik szám alatt

PESTEN.

ajánlja magát

a t. cz. közönség és érdemes községeknek tetszés szerinti nagyságu s tiszta egész összhangzata

harangok

valamint a legújabb szerkezetű

tüzi-fecskendők készítésére.

Szabadalmazott vaskalap, mint legjobb hangvezető — legújabb szerkezetű.

A fakalap v. a régiebb szerkezetű korona.

Az én találmányom módja szerint megújított és a magus kormány által szabadalmazott öntött-vaskalappal ellátott harangok a legnagyobb előnyt nyújtják, mert koronájuk, azaz kalapjuk fordítható, és így a harang nyelvének felülési helyét megváltoztathatván, a harang megrepedése lehetetlen s legnagyobb tartóssága biztosítottik, azonkívül az ujjonnan szerkesztett és szabadalmazott surlódásmentes persely által, mely igen könnyen fordul, a harangozás is igen kevés erővel történik; továbbá a torony szilárdságát sem rongálja, mert könnyű forgása által a harang tökéletesen kilóditani lehet, mely által a hang is egészen kitöröl, s így teljes hangját és erejét éri el; minden zavart hang és az oly ijeszteső kongás pedig, mely tökéletesen ki nem löditható 1866 (10-12) Kivánatra öreg harangok is megváltoztathatnak új rendszerem szerint, és új felszereléssel láttatnak el a legújanyosb áron.

lábat legkevésbé sem igényli meg. Az ily módon felszerelt harangok tökéletesen kilóditani lehet, mely által a hang is egészen kitöröl, s így teljes hangját és erejét éri el; minden zavart hang és az oly ijeszteső kongás pedig, mely tökéletesen ki nem löditható 1866 (10-12) Kivánatra öreg harangok is megváltoztathatnak új rendszerem szerint, és új felszereléssel láttatnak el a legújanyosb áron.

Csödi

nevelőnői állomásra.

A szarvasi magán-nőnevelde részéről tisztelettel kérem a közönséget, hogy a jövő évi nevelőnői állomásra, melynek fontosságára 400 ft. évi fizetés, szabad lakás és fűtés van biztosítva, csödi hirdetésben felhívom a közönséget, hogy a közönség, melynek felhívásán az állomást s eddigi működésétől szóló bizonyítványokat folyó évi decz. 1-éig, nt. Havár Daniel esperes urhoz, Szarvasra, Békésmegyébe, mint az intézet elnökéhez bérmentve beküldeni sziveskedjenek.

A pályázóktól egyéb kellő tulajdonságok között különösen megkívánatik: hogy a magyar és német nyelven tökéletes képzettséggel bírjanak. Tájképzésről is értesítettek: hogy a növendékek száma legfeljebb 50, enagyobb részt ev. hitvallásuak. Kélt Szarvason, nov. 4-én 1866.

Az intézet közgyűléséből. 1868 (3-8)

Nevelőné,

ki magyar és német nyelven tanít, zongorázásban és női munkákban oktát, tudakozható L a n g A. ev. lelkésznel Irsán, Pestmegyében. 1860 (2-3)

Teleltetés.

Szatmármegyében Rozsály és Tiszta-berek helységekbe 150 darab szarvas-marha telelésre kerestetik szénára és sára, darabjért 7 ft. 50 krt. kívánván, — József napig, miért a felvállaló a marhák egész ellátását magára vállalja. Tudatja egyszersmind, hogy 2 ft. 50 krt. darabját a nyári legeltetésre is megtartandó. A fizetés fele a legelésre hajtáskor, fele utólagosan fizetendő. Bővebben értekezhetni Tiszta-bereken Kecskés Vincze urnál. 1870 (2-3)

A Lairitz-féle erdegyapot-köszvény-vatta,

mely már ezerszeresen megpróbáltatott, 1 tábla ára 1/4 hosszú, 1/4 széles 1 ft., 1/4 táblát 25 krt. továbbá erdegyapot-derekszerítők, betét-talpakok, melyek igen megerősítik a bordára kellemelek, — valamint a Lairitz-féle gyár minden egyéb erdegyapot készítményeit Remdában a thuringi erdő mellett tiszteltetel ajánlja 1837 (3-3) Sigmond József, Pesten, városház-utca 1-ső sz. a.

ROB-LAFFECTEUR

Francia-, Osztrák-, Oroszország- és Belgiumban egyedül elismert tulajdonságairól kellő felvilágosítást nyújt a minden könyvtárnak és ügyköknél kapható ily című röpirat: „Brochure über die vegetabilische Heilmethode des Dr. Boyveau-Laffecteur.“ A Rob-Laffecteur, melynek hathatósága csaknem évszázad óta el van ismerve — vértisztító növényi szörp, mert könnyen emészthető és izlére nézve igen kellemes. Ezen Rob a borbetegségek, valamint általában a megrongált nedvek és vér által előidézett bajok gyógyítására. minden ország legelső orvosai által a legjobban ajánltatik. A szárazgyökérből készült hashajtó szörpöt (Syrup Sassa-parilla) stb. messze fölülmulja, s egyszersmind helyettesíti a halmájolajat (Leberthran), az anticorbuticus szörpöt, valamint a hamilagot is (Jod-Kalium).

E vértisztító növényi szörp csak akkor valódi, ha ezen aláírással van ellátva: „Grandean de St. Gervais.“ Alaposan és rövid idő alatt minden egyéb merkuridús anyagok használata nélkül, gyógyít újabb és elővált ragályos nyavalyákat.

Kapható PESTEN: Török József gyógyszerész, urnál a király-utczában 7. sz. BUDÁN: Bakats L. V. udvari gyógyszerész-tárban. TEMESVÁROTT: Pecher J. E. A központi raktár létezik Párisban, dr. Grandean de St. Gervais-nél, rue Richer, Nro 12. — Hamisítások ellen óvást tétetik. Minden előforduló esetekben a szalag elküldendő, melylyel a dugasz borítva van, és melyen az aláírás: Grandean St. Gervais található. 1729 (12-12)

Házassági ajánlat.

Egy egészséges, jó erejében levő hatvan évet már haladott, reform hitvallású és hatvanzor forintot érő, szabad rendelkezése alatt álló vagyombirtokosa, gyermektelen örvényember óhajt magának házastársul egy egészséges, jó külsejű, szelíd, szorgalmas és körül 45 év körüli nőt, — kinek megközelítőleg mintegy felnyit erő szabad rendelkezése alatt álló és pénzre tehető vagyona avagy készpénze volna. — Melyről körülményes tudósítást 1. évi november hó utolsó napjig D. G. címre alatt Debreczenben (poste restante) méltányos tisztelettel el fog várni a esendes és nyugalmas házasságot ajánló 1859 (2-3) D. G.

1859 (2-3) D. G.

Titkos 1773 (11-12) betegségeket

még makacs és üdült bajokat is úgy könnyedén, mint magán gyakorlat folytán több ezer betegnek legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatalosan vagy életmódjában gatlattatnék, gyökeresen, biztosan és gyorsan gyógyít Med. dr. Helfer Vilmos Pest, király-utca 27. sz. Medetz-házban, 1-ső emelet, délelőtt 7-9 ig, délután 1-4 óráig. Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kívánatra a gyógyszerik megküldetnek.

Szülőknek igen fontos!

A gyermekeket a görvöltyölt megmen-tendő, ajánlom az általam feltalált „Gilszta-csokoládét“

„Gilszta-csokoládét“

minden 3 hónapban rendszeresen beadni, akár gyantitani gilsztát, akár nem, és miért? azt a feliratokon és a könyvecskében, — mely több mint 59 bizonyítványt foglal — láthatni. — Ara egy darabnak 20 kr., nálam helyben 6 darab 1 ft. — A megrendelések azonnal a hirodalom minden részébe a legbiztosabban, posta-utánvétellel teljesítetnek alulirt áron. Kapható PESTEN, Török József gyógyszerész és Thalmler és társa urnaknál, meg a könyvecskében jegyzett bizománál. 1871 (1-12) nyosaimnál. Krüczér Ágoston s. k. gyógyszerész Tokajban.

Tetemesen leszállított áru könyvek.

Kaphatók RATH MÓR könyvkereskedésében Pesten.

1874 (1-2)	a „vastuskóhoz.“	Bolti ár	Leszáll. ár
frt. kr.	frt. kr.	frt. kr.	frt. kr.
Abonyi Lajos, Egyetem pallosa. 3 kötet.		3 —	1 —
— Regék a kandalló mellett. 2 kötet		2 10 —	80 —
— Regék a pásztorház mellett. 2 kötet		1 40 —	60 —
Alvinczy F., Erkölcsi példák. Egyházi és világi nép-oktatóknak használnak: másoknak hasznos olvasmányul		2 80 —	1 40 —
Aszalay József, Pikantvázlatok az élet és történelemből. Diszkiadás		2 50 —	1 40 —
— Szellemi röppentyűk történelmi és humoristikai színezettel. Diszkiadás		3 —	2 —
— Eszmék az élet napfogatokozásai és lealduzóatáról. Diszkiadás		1 40 —	90 —
Beóthi László, A két macskához, Goldbach és Cie fűszerkeres. Regény. 2 kötet		2 10 —	70 —
— Puszták fia. Regény		1 40 —	50 —
— Nesze semmi, fogd meg jól. Sok képpel		1 40 —	50 —
— „Laczkonyha.“ A legjellemesebb magyar főszakácsok stb. közreműködésével. Torzképpel		1 40 —	50 —
— 101 Cholera-csepp. Vagyis akár akarsz, akár nem, megpu-kadsz nevettedben. 2 ik remény feletti kiadás		— 70 —	80 —
Bús Vitéz, Sarkalábak. Humoristikus elbeszélések. 2 kötet		1 50 —	60 —
Carlen Emilia, Egy évi házasság. Regény. Fordította Horányi		2 40 —	1 —
Degré Lajos, Két év egy ügyvéd életéből. 2 kötet		3 15 —	1 50 —
— Salvator Róza. 3 kötet		2 10 —	80 —
— Örök emlékirata. 2 kötet		3 15 —	1 20 —
— Novellák. 3 kötet		2 45 —	1 —
— Kalandorok. 2 kötet		1 80 —	80 —
Dobos János, Egyházi beszédek. A földmivel háznál és házán kívül		7 20 —	5 —
Dumas Sándor, Gróf Monte Cristo. Regény. Francziából fordította		1 5 —	40 —
Sic. 6 kötet		1 20 —	90 —
Egy herceg titkos neje. Regény francziából fordítva		1 40 —	1 —
Enault István, II. Napoleon, a Reichstadi herceg. Történelmi re-gény. II. Napoleon arcképevel. Francziából fordítva		1 20 —	90 —
Gerard, Az afrikai oroszlánvadászat. Francziából fordítva, képpel		1 40 —	1 —
Glatz Jakab, Erkölcsnevelési beszédek. Gyermeknek számára. Szabadon fordította Szankó-Csapitzky Lilla. Színezett képekkel kötve		1 —	40 —
Hugo Viktor, A nyomorultak. Francz. fordították Huszár és Re-vezky. 20 füzet		15 —	10 —
Jambor Pál, A magyar irodalom története 2-ik jutányos kiadás. 2 köt.		3 —	2 —
Jókai Mór, Politikai divatok. Regény. 4 kötet		4 —	2 —
Jósika Miklós, Sziklaróza. Regény. A pafy Mihály erdélyi feje-delem korából. 4 kötet		4 —	2 50 —
Kazinczy Gábor, Martinus Galeot könyve Mátyás király jeles, bölcs és elmesmondásai és tetteiről. Hozzá járul Carbo pa. beszéde Mátyás dícs tetteiről. 2-ik jutányos kiadás		2 40 —	1 20 —
Kempelen Győző munkái. Elbeszélések 2 kötet		2 —	80 —
Khern Ede, Színes könyv. Diszkiadás. Számos magyar író és író közreműködésével. Malvina arcképevel, köt.		2 50 —	80 —
Lamarine, Graziella. Fordította Talabér György		— 60 —	80 —
Mai Ereszkine Tamás, Az angol parlament, és eljárása. Fordította Barsi József		3 —	1 —
Méry, Hóva. Regény. fordította Huszár Imre		— 85 —	60 —
Mignet M., Stuart Mária. Ford. Berzevich E.		2 —	1 —
Nagy Iván, Magyarországi családai czimerekkel és leszármazási ta-blákkal. 20 kötet. A-Z		65 70 —	44 —
Nóélet a Mormonoknál. Több évi személyes tapasztalások előadása. Irta egy mormon főnöknek Utahból közelebb visszatért neje. Angolból fordítva		2 40 —	1 40 —
Ponson du Terrail, Az Éj lovagjai. Regény. Francziából fordította Mártonffy Frigyes. 4-rét. 3 rész. Számos képpel		5 —	3 —
Rarey J. S., A löszelődés legújabb módja. Angolból fordítva		85 —	80 —
Remellay Gusztáv, Árpád Ilon, és Vatta Etel. Történelmi korrajz. 2 köt.		1 80 —	1 —
Rónay Jaczint, Fajkeletkezés. Az embernek helye a természetben és régisége. Tiz könyvmutató ábrával		2 50 —	1 20 —
Sand György, A pokolpég. Regény. Fordította Aranyka		1 20 —	80 —
Saintine B., La Picciola. Fordította Mártonffy. 4-rét Számos képpel		— 70 —	60 —
Shakespeare, Lear király. Fordította Vicsomarty M.		1 —	40 —
Szalay L., Adalékok a magyar nemzet történetéhez a 16-ik században		2 40 —	1 20 —
P. Szathmáry Károly, Isabella. Történelmi regény. 2 kötet		2 —	1 50 —
— A bujdosók. Történelmi regény. 2 kötet		2 —	1 —
— B-thlen Miklós. Történelmi regény		1 5 —	50 —
— Sirdy. Történelmi regény. 3 kötet		3 —	1 50 —
— Színezett lapok a történet könyveiből 2 kötet		2 —	1 80 —
Szigeti-Album. 1860. Kiadták Szilágyi István és P. Szathmáry Károly. Diszkiadás a legjelesebb írók, mind Arany, Jókai, Fáy, Jókai, Kazinczy, sat. sat. dolgozataival B. Radáknó arcképevel		4 —	2 —
Tancesics, Bordács Elek. A gyalog árendás		1 —	80 —
Terey Pál, Angol Skóthoni napló 1858/59 évekről. Számos kö- és fametszettel		5 —	1 50 —
Tigrisvádszat Indiában, Rice William gyalog vadászatai Radsputanban. Magyarította Brassai Samu. 4 képpel		1 60 —	80 —
Vas Gereben, Multak emlékei. Regényes korrajzok 2 kötet		2 —	1 80 —
Gróf Wass Samu, Kilencz év egy száműzött életéből. Szárazai és ten-geri utazások nyugaton. 2 kötet		3 20 —	2 —
Wessely József, A herceg Eszterházyféle katastropha. Társadalmi és gazdasági tanulmány		— 50 —	25 —

VUKOVICS ÉS SZÁSZY.

VUKOVICS ÉS SZÁSZY

ujonnan nyitott

1861 (3-8)

rumburgi vászonraktára

„A VIRÁGKOSÁRHOZ“

PESTEN,

a váci-utczában, a nemzeti szálloda épületében,

ajánlja

dúsan berendezett árutárat és pedig

54 rőfő rumburgi vásznat 22 frttól 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30—140 frt.ig. 30 rőfős 1/4 széles fehér fonalvasznat 10 frttól 11, 12, 13, 14, 15—20 frt.ig. 30 „ 3/4 „ „ „ „ 12 „ 13, 14, 15, 16—25 frt.ig. 38 „ 3/4 „ „ „ „ „ 14 „ 15, 16, 17, 18—30 frt.ig. 38 „ 3/4 „ „ „ „ „ 16 „ 17, 18, 19, 20—35 frt.ig. ugy hollandi, irlandi és 3/4 széles varrás nélküli lepedővasznat.

Terítkeket 6, 12, 18—24 számdyre plique színözött és színes bar-chetot, ágy- és bútor-csinvatot, fehér és színes perkaít, törülköző- és zsebkendőket, ágy- és asztalterítőket egy minden e szakmához tartozó czikkeket ezenkívül különösen jól varrott színes ingeket . . . 1 ft. 80 krtól 2—2 ft. 50 krt.ig. fehér calico-ingeket . . . 1 ft. 80 krtól 2. 2 ft. 50 krt. — 3 frt.ig. nadrágokat . . . 1 ft. 60 krtól 1 ft. 80 krt., 2—2 ft. 50 krt.ig. A legolcsóbb szabott árak biztosítása mellett.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

A „Virágkosárhoz.“

PETROLEUM,

mely föl nem lobban, nagyban s részletekben a leg-jutányosb helyiárakon.

Legnagyobb raktár

ujonnan jobbitott

petroleum-lámpákból

a legújanyosb árakon.

Moderateur-lámpák

1 évi jótállás mellett.

Tűzbiztos gazdasági lámpák,

melyek különösen a házigazdasághoz alkalmazhatók, repceolaj-égetésre elkészítve. Kocsilámpák, párja 4—16 ftig. Szagatlan szobalámpák, egészen ércből viz-zárral 5—8 ftig. Ugyanaz kettős zárral 10—12 ftig. Ugyanaz szivattyúval, vizbőlítéssel és porcellán csészével finoman lakkozva 24 ft. Ugyanaz szivattyúval, politurozva különféle mintázatban 32—45 forintig.

Haziúrszékek legújabb szerkezetűek 35—50 ftig. Úrszékarak 5—7 forintig.

Zellerin Mátvás,

raktár: Sebestyén- és zöldutca szögletén, gyár. borz-utca 4. sz. a. Pesten.

Fényképezészet.

Van szerencsénk a magas nemesség s a t. cz. közönséggel tisztelettel tudatni, hogy mi a Heller és társa (ezelőtt Barabás) fényképezési műintézetét az uri- és korona-utca szögletén 2-dik sz. alatt átvettük. — Szabad legyen e tekintetben Bécs városában szerzett jó hírnevünkre hivatkozni, s azon remény kecséget ben-tünk, miszerint itt is mint letelepedésünk új hazájában a nagy-érdemű közönséget beismert képességünk által minden tekintetben kielégíteni törekedni fogunk; s midőn a nagyérdemű közönség szíves pártolásaért s ügyünk felkarolásaért esedeznénk, tisztelettel maradunk

Dr. Heid H. és Ronniger F., fényképezészek.

1799 (12-12)

1873 (1-6)

Előfizetési fölhívás

FALUSI GAZDA

FÖLDMIVELÉS, KERTIPAR ÉS GAZDASÁGI HETIKÖZLÖNY

1866-dik utolsó évnegyedi folyamára.
Előfizetési ára évnegyedre (okt.—decz.) 1 ft.
Teljes számú példányok még folyvást kaphatók.

Előfizetési föltételek:

Egész évre (jan.—decz.) 4 ft.
Félévre (jul.—decz.) 2 ft.

Tisztelettel kéretnek mindazon előfizetők, kiknek előfizetésök szeptember hó végével lejárnak, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani szíveskedjenek.

A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

A „Falusi Gazda“ kiadó-hivatala
(Pest, egyetem utca 4. sz. a.)

Fel nem lobbanó
PETROLEUM,
nagyban és kisebb mennyiségben eladásra folyvást készen található

KORTSÁK J.
bádigos-mesternél
PESTEN,
Ferencziek-tere 1-ső sz. alatt,

készít egyszersmint szagatlan házi- és szoba-üreszeket, darabját 15 ftól 50 ftig a legújabb fo ma és csészészerű szerkezet szerint — még pedig azon kikötéssel, ha ezéjknak meg nem felelőnek, — azokat visszaveszi; készít továbbá mindennemű

épület-munkálatokat,
u. m.: ház-fedelzetekeket, csatornákat, könyvöket, padlás-ablakokat, bádigos, borgany és vörösréz, — arnyezéseket olomtól, itthe'yt s a vidékre. Nagy raktárt tart végre petroleum, salón- és moderátor-lampákból, házi, udvari- és lépcső-lampákból, minden emés kavcs- és theofőző-gépekből, lakkozott fűzőkből, és minden az ő mesterségébe végo árucikkékből; ekkiváll minden kijavításokat, — és igéri a legmegtűnyosabb árakat, minél fogva a nagydemű közönség szives látogatását kikéri. 1817 (6-6)

Valódi Souchong és Pecco-virág-

THEÁKAT,

valamint legkitűnőbb minőségű

rhum, cognac és valódi

francia borszeszt

(Franzbrantwein)

1822 (8-10)

tisztelettel ajánl

HOLLOSSY GYULA

Pesten, Dorottya-utca Wurmudvar.

EGÉSZSÉGI TANACSADÓ.

Közhasznú folyóirat.

Biztos utmutató a kolera ellenében.

Leszállított áron.

Teljes példány 1866-iki évfolyam 3 ujfórint.

„ „ 1865-iki „ 2 „

„ „ 1864-iki „ 2 „

Postai utóvétellel megrendelhető minden k. postahivatalnál.

Pest, Lipót-utca 1-ső szám alatt. 1855 (5-8)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1866 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

ÜDÍTŐ-NEDV

(Restitutions-Fluid)

lovak számára

KWIZDA FERENCZ JÁNOSTÓL

Korneuburgban.

Az ausztriai államok összes területeire névze Ferencz József császár Ő Felsége által, megelőzőleg annak gyakorlati alkalmazását, s a cs. kir. ausztriai egészségügyi hatóság által megpróbálva, kizárólagos szabadalommal látattott el s a londoni öremmel tüntetett ki; ő felsége az angol királyné udvari istállóiban, valamint dr. Knauer, porosz király ő felsége az angol királyné udvari istállóiban, valamint a legjobb eredményekkel használtatik s különösen jónak bizonyult be idült bajokban, melyek az égetés és zsinórhasználat az erős bedörzsölést ki nem állják, u. m. szűgy, csipő, kereszt- s vállbénaság, rokkantság, ivárbillentyű, és beszámolás, s a pata, korona- és csülök-csukló megrándulás a sat. esetében, s a lovát a legnagyobb megerőltetéssel járó munkában is a legmagasb korig kitaróvá teszi s vidámságban tartja.

Egy palack ára 1 ft. 40 kr.

Két palacknál kevesebb nem küldhető, a pakolásért 30 kr. számítatik.

Valódi minőségben kapható:

PESTEN: Török József gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz. a. Továbbá:

B-Gyarmaton: Omaszta F., — Breznóbányán: Göllner F., — Debreczenben: Bignio J., — Csaktornán: Krausz A., — Dettán: Braunnüller J., — Déva: Lengy J., — D. Földváron: Nádhera P., — Eperjesen: Zsembery, — Eszéken: Deszati, — Esztergomban: Bierbrauer J. C., — Gyöngyösön: Koczianovich J., — Győrött: Lehner F., — Isperen: Flamm J., — Kassán: Novelly A., — Kaposvárt: Kohn J., — Kismárkon: Generisch, — Kolozsvárt: Wolf J., — Karavasy J., — Komáromban: Ziegler A. és fia, — Lugoson: Kronetter F., — Marczfalván: Ist. úy., — Miskolcon: Spiller J. A., — Nagy-Becskereken: Haidgger, Doutach testvérek, — Nagy-Kanizsan: Fesselhofer és Rosenfeld, — Nagyszombatban: Smekal és fia, — N. Váradon: Jáky A., — Pakson: Flórián J., — Pápan: Beer Müller W., — Pozsonyban: Schertz F. és Hackenberger testv., — Pécs: Kiságyi és fia, — R-Szombathán: Hamaller A., — Rosnyon: Pócs J. J., — Szabadkán: Sztojkovits D., — Szegszardon: Hutter A., — Sziszekon: Dietrich A., — Szolnokon: Scheftsik, Horánszky Istv., — Szekesfehervárt: Kovács P. és Légmann A., — Sopronban: Müller és Mezey, — Trenezenben: Weisz L., — Teplizen: Weisz L., — Varadon: Halter F., — Verőzén: Bész J. K., — Veszprémben: Tuszkau M., Zagrabban: Mihics Gr., — Zala-Eger-szegen: Hulinsky A. C) 1807 (3-4)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelent, és minden könyvtárban kapható:

Népnevelési érdekű munkák.

Herrmann Ferencz. Átalános tanítás- és tanodai nevelés. Utmutatás a néptanodai tanítói hivatali érdeklődésére. A fönálló „Tanmódszime“ (Metho- denbuch) nyomán kidolgozva. Magyarra átdolgozta Mennyei József. Fűzve 1 ft.

Otto dr. Tanító az elemi tanodákban vagy nézeti oktatásmódd. Fordította Koller K. Második kiadás. Fűzve 80 kr.

Gönczy Pál. Oktatás a gyümölcs- és eperfatermesztésben. Vezérfonalul a nép és népioklak számára. A csász. kir. földmívelési és bányaitalyi magas miniszterium által jutalmazott pályamunka. A szöveg közé nyomatott számos fametsz- vényvel. Fűzve 30 kr.

Weinhofer József. A ker. kath. egyház fő hit- és erkölestanaai tizenegy oktatásban előadva. Vallási tan- és olvasókönyv kiváltképen vasárnapi iskolák szá- mára, egyszersmind gyakorlati kézikönyv vallásoktatók használatára. Fűzve 30 kr.

Boross Mihály. Magyar krónika, azaz a magyar nemzet története a leg- régebb időkől fogva, a legújabb idők, minden nevezetes történeti esemény év- szerinti előadásával. Fűzve 80 kr.

Berthes H. J. Elemi képzés. Németből. Fűzve 65 kr.

Herrmann János. Utmutatás a szemléleti számlálás és számolásra, a számjegyek írás- s kimondására. Ford. Mészáros Imre. Fűzve 40 kr.

Gruber Ágoston. A hitoktatás kézikönyve. A t. magyar Clerus haszná- latára ajánlja Ranolder János, veszprémi püspök. I. rész: Gyermekes elemi oktatása. Második kiadás. Fűzve 40 kr. II. rész: A keresztény hitről, reménységről, szeretetről, szentségek fölveteléről, keresztény igazságról és az örök életéről. Fűzve 1 ft. 80 kr.

Mészáros Imre. Segédkönyv, a közoktatási miniszterium által iskolai használatra rendelt A-B-C és olvasókönyv szellemében. Iskolamesterok és tanítói pályára készülőök számára készítve. Második kiadás. Fűzve 70 kr.

Denzel. Vezérlés a szemléltető oktatásra. Kérdésekben és feleletekben, mely szerint a növendékek a mindennapi élethez tartozó tárgyakkal közelebbről megismerhetnek, szenge elméjükben a képzelő és gondolkodó tehetség ébresztetik; és szívökben a keresztényi főerények első magvai oltatnak; német utmutatás s e- rint magyarulva. Fűzve 20 kr.

Erdélyi Indali Péter. Fali olvasó táblák. Vezérlőkönyve szellemében írva. Harmadik képes kiadás. (3 tábla) 2 ft. Egyes táblák nem adnak el.

Olvasó-könyv. Városi és falusi gyermekek számára. Negyedik jobbitott és bővített kiadás. Fűzve 30 kr., kötve 40 kr.

Szini Károly. A magyar nép dalai és dallamai. Hangjegyekkel kiadva. (200 dal és dallam.) (219 lap, 8-rét) fűzve 1 ft. 20 kr. Vásonba kötve 1 ft. 80 kr.

Majster István. Szívvelvélő beszélgetések és színjátékok mindkét nemű ifjuság számára. Egy képpel. (208 lap, 8-rét), keményen kötve 1 ft.

Boldogháza. Buzdító és oktató történet. 23 képpel. (127 lap, 16-rét), két rész egy kötetben fűzve 50 kr. Vörös vászonba kötve aranyvágással 1 ft.

Mir den a kiadó-hivatalnál legalább 2 ft. értékig történet megrendelés- bérmentve küldetik meg. 1707 (3-6)

Pest, november 25-én 1866.

Előfizetési föltételek 1866-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1866. január 1-től kezdve: Egy, négyezer hasábnott peit sor ára, vagy annak helye egyszeri iktatásnál 10 krba; háromsori vagy többszöri iktatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre névze kiadó-hivatalunk számára hirdetésnyeket elfogad Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oepplik Alajos. — Bélyeg-díj, külön minden iktatás után 30 ujkr.

Báró Zay András, kurucz ezredes.

(1685-1734.)

Az ősa Zay-nemzetség egyik történeti nevezetességű tagját mutatjuk be ezuttal az olvasónak, ő-magyar jellegű, kifejezésteli arcvonásait ábrázoló képünkhez rövid életrajzát is csatolva: mert a hadi tettekben dús férfiú részletes életrajza tulajdonképpen lapjaink között.

Csőmőri báró Zay András 1685-ben született, alkalmasint az ősi zay-ugróci várban; atyja Zay Lőrincz, Felső-Magyarország egyik legtekintélyesebb protestáns magnása s II. Rákóczy Ferencz fejedelem idejében a szécsényi országgyűlés által alakított 24 tagu országgyűlés egyik senatora, anyja pedig Kollegrádi gróf Kolonics Mária Polixena volt. Mint ily előkelő és gazdag szülőök gyermeke, a leg gondosabb nevelésben s tudományos oktatásban részesült, de ritka képzettségét s főleg a hadi tudományokban való kitűnő jártasságát a klasszikus műveltségű II. Rákóczy Ferencz oldalánál szerzte.

E fejedelem ugyanis 1703-ban Magyarországot egész a Morva vízéig meghódítván, Zay Lőrincz is pártjára állott, s mivel a hadi szolgálata magá már öreges léteére alkalmas nem vala, legidősb fia Pál pedig a spanyol örökösödési háboruban már azelőtt két évvel elesett: második fiát, a minden lelki és testi tehetséggel dúsan megáldott Endrét avatá a szabadság harcosává. A 18 éves tüzvérű, bátor, dalás ifju Rákóczy hadapródjai közé állott, s ott a fejedelmi udvarban nevelkedvén s harcos urat a táborozásokba hűn kísérvén: jókor megszökött a hadi rendet, serénységet, s a folytonos csatazajban kemény, vitéz, reguláris hadfiú edződött, s e mellett fejedelme szeretetét teljes mértékben megnyerte.

Az élesesű Rákóczy hamar föllismeré a hozzá oly lelkesedéssel ragaszkodó ifju Zay fényes tehetőségét, s tért óhajtván nyitni számára: csakhamar tisztá tévő őt; — sőt miután azt is tapasztalta, hogy nemcsak a csatáretlen vitéz, s az eléje szabott katonai fegyelemnek szigorú megtartója, nemcsak szerény magaviselő, jőzan, igyekező, hanem a felsőbb hadi tudományokat is örömmel tanulja: fokról fokra emeléndrénket a tisztí rangokban; 1707. tavaszán pedig, midőn Rákóczy az általa már 1706-ban foganatba vett első magyar fejedelmi nemes testőrséget, az u. n. „Nemesi Társaság“-ot végleges megalkototta: az ifju Zay András tévő ezen, a két ország legelőkelőbb ifjából álló ragyogó csapat őrnagyává.

E testőrző sereg magvával szolgálóndott az „Isteni Gondviselés“ nevezete alatt alapítandó nagy katonai rendnek, s eredeti rendelkezése az vala, hogy tagjai, az ország nemes ifjuságának virága, a fejedelm szemei előtt képezteszenek a magasabb hadi tudományokban, hogy majdan valódi, rend- és fegyelmszerető s képzett főtisztekké, hadvezérekké váljanak, s egyszersmind minden, a nemesi örökösököz illendő dolgokban oktatást és az udvar légkörében finom műveltséget nyerjenek.

A fejedelem maga volt e díszcsapatnak ezredese; s hogy az ifju Zayt mily nagy mértékben kellett kegyelnie: épen azon körülmény mutatja,

BÁRÓ ZAY ANDRÁS.

miszerint daczára 22 éves fiatalágának, őt nevezé ki e minta sereg, e legbensőbb testőrség főstrázsimesterévé (őrnagyává). Mint ilyen 1707. ápril 26-kán Kolozsvárt tette le az esküt Rákóczy kezébe Zay András, kinek e minőségében 29 emberre és lóra tartása, és 116 forintnyi hópénze járt. Zay már ekkor — több év óta lakván immár az udvarnál s eltanulván magától a fejedelemtől s

ugy hadviselt tábornokaitól mint francia genie-tisztjeitől a jó hadirenden és fegyverforgatáson kívül a magasabb harcvezényletet — oly képzett főtiszt volt, hogy a „Nemes Compánia“ ifju tagjait maga taníthatta, gyakorolhatta naponkint lovon és gyalog.

Mint e testőrség őrnagya, közvetlenül a fejedelem oldala mellett lovagolva, jelen volt azon fényes díszmenetben, a melylél Rákóczy 1707. május 24-én az óndi országgyűlési táborba bevonult. Az országgyűlés befejezte után a fejedelemet a táborba, majd sáros-pataki várába kíséré, melynek palotájában nov. 13-án számos nemes ifjat, mint a „Nemesi Társaság“-ba fölvétetni vágyakozó új tagokat mutatott be Rákóczy. Föl is eskettettek, nagy solemnitással. Patakrol a fejedelemet Zay Endra, a nemes testőrséggel Munkácsra, Ecsedre, a kis-várdai táborba s onnan végre Borsin és Szalánczon át Kassára követte, hol Rákóczy a telet volt töltendő, s a hová decz. 5-én vonulának be ünnepi pompával, ágyúdnővel, harangzúgás között.

Hogy a „Nemesi Társaság“ mennyire felett meg rendeltetésének: azon körülmény legjobban mutatja, hogy belőle már létezése első évében kitűnő főtisztek kerültek ki a hadak közé. Ezek között is azonban a legelső a mi derék Zay Andrásunk volt. A fejedelem ugyanis udvari hadait egy francia módra szervezett reguláris lovas-granatéros ezreddel szaporítván: ennek ezredes-főkapitányává, azaz ezredesévé 1708. elején a „Nemes Compánia“ ifju őrnagyát tévő. Zay András alig vala ekkor még 23 éves, s Magyarország szövetségzett rendinek egyik legválogatottabb s legjobban fölszerelt ezrede állott vezérelte alatt. 1708. márczusi 6-kán már mint ezredessel találkoznak vele Kassán.

Ugyanezen időtájba eshetik eljegyzése gróf Berényi Máriával, a kit azonban előle még mint jegyesét elragadott a halál. Később mégis a Berényi-családból nősült, elvevén néhai feledhetlen arja unokahúgát: Karanos Berényi báró Berényi Györgynek Divék-Ujfalusi gróf Ujfalussy Klárától született leányát, báró Berényi Judithot.

Zay András lovas-granatéros ezredével az 1708., 1709. és 1710-ik évek hadjárataiban jelentékeny részt vett. Nemcsak Rákóczy oldala mellett — udvari ezr levén ezrede — volt ott mindentű, és így jelen vala az 1708. diki vágmelléki